

สถานการณ์และสาเหตุของการเกิดน้ำท่วมในเขตเทศบาลเมืองคองหงส์ Status and Causes of Flooding in Kor Hong Tambon Municipality

คลอง สุวรรณะ¹
ประชาสรรค์ แสนภักดี²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสถานการณ์น้ำท่วม สาเหตุของการเกิดน้ำท่วมในเขตเทศบาลเมืองคองหงส์ อำเภอหาดใหญ่ โดยวิธีการประชุมประชาคมผู้ที่เกี่ยวข้อง จำนวน 105 คน

ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ทำให้เกิดน้ำท่วมมีดังนี้ ขาดการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ขาดแก้มลิงเพื่อจัดการเก็บน้ำคลอง ร.7, ร.8, ร.9, ร.10 ฯลฯ รวมทั้งการเชื่อมต่อระบายน้ำสายย่อยลงสู่ระบายน้ำสายหลัก เพื่อรวบรวมและลำเลียงน้ำ การบังคับน้ำโดยการปิด-เปิดประตูน้ำเพื่อลำเลียงน้ำไปสู่พื้นที่รับน้ำ หรือออกไปสู่คลองตามธรรมชาติ เป็นต้น ขาดงบประมาณในการก่อสร้างระบบระบายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการสร้างแก้มลิงหรือคลองระบายน้ำ เช่น คลองระบายที่ 5 หรือที่ 6 ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ซึ่งเกินศักยภาพทางเทศบาลเมืองคองหงส์ และการบังคับใช้กฎหมายควบคุมการถมที่ เทศบาลเมืองคองหงส์ยังไม่มีเทศบัญญัติการขุดดินและถมที่ ซึ่งจะกำหนดพื้นที่ห้ามขุดดินหรือถมดินเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการน้ำหลาก การก่อสร้างที่ไม่ไปกีดขวางทางระบายน้ำ

Abstract

This research had the objective to study the status and causes of flooding in Kor Hong Tambon Municipality of Had Yai District, Songkla Province. Data were collected by public meetings with 105 key informants from the community. This study found that there was a lack of efficient water management, and a lack of 'kaem ling' for the various canals (Nos. 7 – 10). There was an inadequate system of linking drainage channels from smaller canals to larger waterways. There was inefficient management of the opening and closing of water gates. There was a lack of budget for construction of more waterways. There are inadequate laws and enforcement to control landfills which obstruct the flow of run-off water.

คำสำคัญ: สถานการณ์และสาเหตุของการเกิดน้ำท่วม

Keyword: status and causes of floods

¹ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น
² อาจารย์ประจำวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาอุทกภัยเป็นปัญหาอุกฤตสำคัญยิ่งที่มีผลต่อประชาชน เพราะกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินต่าง ๆ มากมาย ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อระบบเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ซึ่งเมื่อเกิดอุทกภัยขึ้นแล้วต้องอาศัยระยะเวลาและงบประมาณเป็นจำนวนมากในการฟื้นฟูให้คืนกลับสู่สภาพเดิม

เทศบาลเมืองคองหงส์เป็นหนึ่งในพื้นที่ชุมชนสำคัญ ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของอำเภอหาดใหญ่ มีพื้นที่ในความรับผิดชอบดูแล จำนวน 34.5 ตารางกิโลเมตร มีอาณาเขตทางด้านทิศเหนือติดกับเขตเทศบาลเมืองคลองแหและเทศบาลตำบลน้ำน้อย ด้านทิศใต้ติดกับเขตเทศบาลเมืองบ้านพรุ ด้านทิศตะวันตกติดกับเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมืองควนลัง และด้านทิศตะวันออกเป็นแนวเขาคองหงส์ติดกับพื้นที่อำเภอนาหม่อม พื้นที่ส่วนใหญ่มีลักษณะภูมิประเทศกว่าครึ่งหนึ่งเป็นที่ราบเชิงเขา ซึ่งมีศักยภาพสูงในการลงทุนด้านธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ รวมทั้งการขยายมาตั้งถิ่นฐาน โดยมีการปลูกสร้างที่อยู่อาศัยเพิ่มมากขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ในเขตเทศบาลมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินไปจากเดิม อย่างก้าวกระโดด โดยที่ไม่ได้มีการจัดเตรียมมาตรการด้านผังเมืองและการจัดเตรียมระบบสาธารณูปโภครองรับไว้แต่เริ่มแรก ทำให้พื้นที่ชุมชนในเขตเทศบาลหลายแห่งต้องประสบกับปัญหาทั้งในด้านการจราจร ด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาน้ำท่วม ซึ่งนับวันจะขยายวงกว้างและมีความรุนแรงมากขึ้น

เนื่องจากการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคในเขตเทศบาลเมืองคองหงส์ ไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบโครงข่ายที่มีประสิทธิภาพ และไม่ได้คำนึงถึงสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในส่วนระบบการระบายน้ำ ยังไม่มีการวางระบบท่อสายหลักสายรองและอาคารบังคับน้ำที่มีขีดความสามารถ รองรับน้ำระบายออกสู่คลองธรรมชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมขังในพื้นที่อยู่เป็นประจำ โดยมีสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ จากสภาพภูมิประเทศตามธรรมชาติที่ชุมชนตั้งอยู่ และการขาดการจัดระบบผังเมือง เพื่อเตรียมการขยายตัวของชุมชนแต่เริ่มแรกจะเห็นได้จากปัญหาน้ำท่วมที่เกิดขึ้นในทุกชุมชนและแทบทุกบ้าน ถนนสายหลักของชุมชน ทั้งในลักษณะน้ำจากที่สูงไหลหลากผ่านน้ำท่วมขังระบายออกสู่ทางน้ำธรรมชาติได้ไม่ทันและจากน้ำเอ่อล้นคลั่ง

แหล่งน้ำที่รองรับและเกี่ยวข้องกับกำกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในเขตเทศบาลเมืองคองหงส์ 1) คลองในพื้นที่ของเทศบาลเมืองคองหงส์มีคลองธรรมชาติจำนวน 3 สาย คือ คลองอุตะเกา คลองหวะ และคลองเรียน 2) คลองระบายน้ำที่เกิดจากการขุดขึ้นเพื่อแก้ปัญหา

น้ำท่วมในพื้นที่เทศบาลเมืองคองหงส์มีคลองที่ขุดขึ้นมาเพื่อการระบายน้ำท่วมจากแนวพระราชดำริฯ จำนวน 3 สาย คือ คลองระบายน้ำที่ 4 คลองระบายน้ำที่ 5 และคลองระบายน้ำที่ 6 และ 3) หนอง บึง และอื่นๆ

หนองน้ำและบึงรับน้ำที่สำคัญๆ ได้แก่ บึงกักเก็บน้ำ(แก้มลิง) ของเทศบาลนครหาดใหญ่ บริเวณบ้านโนไร่ อ่างเก็บน้ำในมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ บึงน้ำในศูนย์วิจัยการยาง บึงกักน้ำบริเวณค่ายเสนารักษ์และบึงกักน้ำภายในสวนสาธารณะของเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งหนองน้ำและบึงรับน้ำที่กล่าวถึงจะตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาของเทือกเขาคองหงส์ ซึ่งเป็นตอนบนของเมืองเป็นจุดแรกที่รองรับน้ำจากเทือกเขาคองหงส์ (กรมชลประทานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2545)

จากการเติบโตของเทศบาลเมืองคองหงส์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วต่อเนื่อง และเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง ขาดการวางแผนการพัฒนาที่เป็นระบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการระบายน้ำที่เหมาะสม การถมที่ดินตามใจชอบเพื่อปลูกสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย โดยไปกีดขวางทางน้ำเดิมหรือที่ซึ่งเป็นแหล่งรับน้ำธรรมชาติ ประกอบกับบางพื้นที่เป็นที่ลุ่มต่ำ เป็นแหล่งรับน้ำซึ่งจะไหลหลากเป็นประจำทุกปี ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อให้เกิดความสูญเสียด้านทรัพย์สินของประชาชนในมูลค่ามหาศาล

ในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาปัญหาน้ำท่วม นั้น นับแต่ยกฐานะเป็นเทศบาลเมืองก็ได้ดำเนินการวางระบบการระบายน้ำ โดยการสร้างท่อเมนสายหลักบางสาย การขุดลอกร่องน้ำทางน้ำไหลหลากธรรมชาติ บึง แหล่งรับน้ำ การขุดโคลน ในคูระบายน้ำ ฯลฯ แต่เนื่องจากบางปีปริมาณน้ำมีมากมาย ซึ่งไหลบ่ามาจากเทือกเขาคองหงส์ จนเกินศักยภาพของระบบที่มีอยู่จะรองรับได้ การศึกษาสถานการณ์และสาเหตุของการเกิดน้ำท่วม จึงเป็นประเด็นสำคัญที่จะนำเสนอในบทความนี้

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการระดม จำนวน 105 คน โดยแบ่งออกเป็นดังนี้ 1) คณะกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลเมืองคองหงส์ จำนวน 50 ราย 2) ตัวแทนประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมจำนวน 30 ราย และ 3) งานช่างสาขาภิบาลเทศบาลเมืองคองหงส์ จำนวน 25 คน

สถานการณ์น้ำท่วมในเขตเทศบาลตำบลคองหงส์

เทศบาลเมืองคองหงส์ มีขนาดพื้นที่ 34.57 ตารางกิโลเมตร หรือ 21,606.3 ไร่ พื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบเชิงเขาคองหงส์ลาดลงไปสู่คลองคูตะเกาเป็นเส้นแนวของเขตตำบลควนดั่งกับตำบลคองหงส์ สภาพดินส่วนใหญ่เป็นดินลูกรังและดินร่วนปนทรายมีบางแห่งเป็นดินเหนียว

ลักษณะทั่วไปของพื้นที่ในเขตเทศบาลเมืองคองหงส์ แบ่งออกได้เป็น 3 เขต ดังนี้
พื้นที่เขต 1

ลักษณะของพื้นที่เขต 1 มีคลองระบายน้ำที่ 5 เป็นแหล่งรับน้ำที่ไหลหลากมาจากเทือกเขาคองหงส์ อาคาร บ้านเรือน ค่ายทหารและน้ำบางส่วนจากเทศบาลนครหาดใหญ่ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2553 ที่ผ่านมามีได้เกิดภาวะน้ำท่วมฉับพลัน น้ำเอ่อล้น คลองระบายน้ำที่ 5 ไหลบ่าเข้าท่วมบ้านเรือนประชาชนประมาณ 2,000 หลังคาเรือน และก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินมากมาย ซึ่งกินบริเวณไม่น้อยกว่าร้อยละ 70 ของพื้นที่โดยน้ำท่วมสูงเฉลี่ย 1.00 เมตร

สภาพพื้นที่เขต 1 แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ซ่องด้านบนจากถนนกาญจนาภิเษยซึ่งคลองระบายน้ำที่ 5 ช่วงนี้พื้นที่มีลักษณะเป็นที่ราบ ลาดเอียง ซึ่งโดยสภาพแล้วจะไม่มีโอกาสน้ำท่วมขัง แต่เนื่องจากการก่อเกิดของเมืองในระยะแรกเริ่มขาดการวางผังการพัฒนาที่เหมาะสม ไม่มีแผนในการควบคุมการก่อสร้างอาคารบ้านเรือน ถนนคับแคบ คดเคี้ยว คูระบายน้ำเล็กและตื้นไม่เชื่อมต่อ ระบบระบายน้ำขนาดใหญ่ไม่มี จึงเกิดปัญหาน้ำท่วมอย่างรวดเร็ว

2. ช่วงระหว่างคลองระบายน้ำที่ 5 ถึงคลองเตย ช่วงนี้สภาพเดิมจะเป็นที่ลุ่มแอ่งรับน้ำที่ทำนา ปัจจุบันมีการถมดินและเกิดหมู่บ้านจัดสรรเป็นจำนวนมาก โดยขณะนี้ระบบสาธารณูปการไม่สมบูรณ์ขาดการควบคุมและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เมื่อฝนตกหนักน้ำจะไหลไม่ทันและน้ำท่วมเมืองอย่างรวดเร็ว

เขตที่ 1 พื้นที่ชุมชนคลองเตย คลองเปลา และคองหงส์ สถานการณ์น้ำท่วมในพื้นที่ดังกล่าวเกิดขึ้น 2 ส่วน ส่วนหนึ่งเกิดจากน้ำฝนที่มีปริมาณมาก เกิดน้ำไหลหลากจากที่สูงบริเวณเทือกเขา คองหงส์มาสู่ในพื้นที่ทำให้น้ำจำนวนมากระบายไม่ทัน เนื่องจากขาดโครงสร้างของระบบระบายน้ำที่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะรองรับปริมาณน้ำฝนได้ จึงไหลบ่าเข้าท่วมบ้านเรือนของประชาชน ซึ่งปริมาณน้ำท่วมไม่สูงมากนัก (ประมาณ 40-50 เซนติเมตร.) และระยะเวลาการท่วมก็ไม่นาน ยกเว้นพื้นที่บางส่วนซึ่งเป็นชุมชนดั้งเดิมที่มีการปลูกสร้างอาคารมาก่อน ปัจจุบันกลายเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำคล้ายแอ่งกระทะ เช่น ชุมชนภาสว่าง ซอย 3 คลองเตย ซอยลูกแก้ว

ขอย 12/1 กาญจนวนิช-ชอยพาสิน-ชอยเขื่อนบำรุง ฯลฯ ซึ่งเกิดจากการที่ผู้ทำประโยชน์ที่ดินทำการถมดินให้สูงขึ้น อีกส่วนหนึ่งเกิดจากน้ำเอ่อล้นจากการท่วมในพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ และเอ่อล้นจากคลองระบายน้ำที่ 5 ซึ่งการท่วมจะเป็นการท่วมขยายวงกว้างทั่วทุกพื้นที่ และปริมาณการท่วมจะท่วมในระดับปานกลางจนถึงสูง สร้างความเสียหายต่อบ้านเรือนและทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก

พื้นที่เขต 2

ลักษณะของพื้นที่ประกอบด้วยสถานที่ราชการขนาดใหญ่ๆ ได้แก่ ค่ายเสนาณรงค์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์และศูนย์วิจัยการยาง ซึ่งการก่อสร้างอาคารและระบบสาธารณูปการต่างๆ ได้มาตรฐาน มีการวางผังและออกแบบที่เหมาะสม ดังนั้นจึงไม่ประสบปัญหาน้ำท่วม ประกอบกับภายในหน่วยงานราชการทั้ง 3 แห่งนั้น จะมีแหล่งกักเก็บน้ำขนาดใหญ่ที่รองรับน้ำจากเทือกเขาคอหงส์และหน่วยงานทั้ง 3 นี้ จะตั้งอยู่ด้านบนของเมืองและอยู่บนที่สูงเชิงเขา

เขตที่ 2 พื้นที่ชุมชนทุ่งโดนและทุ่งรี ซึ่งเป็นพื้นที่รับน้ำจากคลองแม่เรียนไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำแก้มลิงบริเวณชุมชนบ้านโนไรรู้ ผันสู่คลองระบายน้ำที่ 6 ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวถูกขนาบข้างด้วยแนวถนนปทุมฉัตรที่ด้านเหนือและถนนกาญจนวนิชทุ่งโดนด้านทิศใต้ ซึ่งจากสถานการณ์น้ำท่วมเกิดจากต้องมีการเร่งระบายน้ำบริเวณอ่างเก็บน้ำแก้มลิง เนื่องจากไม่สามารถรองรับน้ำไว้ได้ ทำให้น้ำเอ่อล้นจากคลองระบายน้ำสมทบกับน้ำที่ไหลลงมาจากถนนปทุมฉัตร และถนนกาญจนวนิช-ทุ่งโดนทำให้ท่วมพื้นที่บริเวณดังกล่าว โดยเฉพาะพื้นที่ที่อยู่ติดกับคลองระบายน้ำที่ 6 คือชุมชนหมู่บ้านปาล์มซิดี และพื้นที่ชุมชนดั้งเดิมที่เป็นพื้นที่ลุ่มต่ำคล้ายแอ่งกระทะ ซึ่งเกิดจากผู้ทำประโยชน์ที่ดินรอบข้างถมดินให้สูงขึ้น คือชุมชนหมู่บ้าน PSU ซึ่งจะมีน้ำท่วมปริมาณสูง อย่างไรก็ตามในพื้นที่ดังกล่าวน้ำจะลดลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากสภาพพื้นที่ลาดชันลงไปสู่พื้นที่ของเทศบาลนครหาดใหญ่ ชุมชนคลองเรียน ยกเว้นพื้นที่หมู่บ้าน PSU ซึ่งเป็นพื้นที่คล้ายแอ่งกระทะดังกล่าวไว้ ซึ่งการท่วมของน้ำในพื้นที่เขตนี้ใช้ระยะเวลาประมาณ 30-40 นาที น้ำก็จะเริ่มลดลงสู่ระดับปกติ ซึ่งจะไม่ค่อยส่งผลความเสียหายต่อทรัพย์สินมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่ในเขตที่ 1

พื้นที่เขต 3

ลักษณะของพื้นที่แบ่งออกเป็น 2 โซน ได้แก่

1. โชนแหล่งรับน้ำ ได้แก่ บ้านคลองหระและบ้านปลักธง ทั้ง 2 บ้านจะเป็นแหล่งรับน้ำโดยสภาพธรรมชาติเป็นทางน้ำไหลหลากในช่วงฤดูฝน น้ำจะไหลบ่ามาจากอำเภอนาหม่อมและบางส่วนของอำเภอมาจากคลองอู่ตะเภา ประกอบกับการปลูกสร้างบ้านเรือน การถมที่ที่ต่างคนต่างถมตามใจชอบ ขาดการควบคุมดูแลและบังคับใช้กฎหมาย บ้านเรือนที่ปลูกสร้างก่อนๆจะกลายเป็นปลูกสร้างอยู่ในแอ่งน้ำ น้ำระบายไม่ได้จึงเกิดการท่วมขัง

2. โชนบ้านทุ่งโค่นและบ้านทุ่งบริเวณนี้ เป็นแหล่งพาณิชยกรรมของเมืองที่กำลังเจริญเติบโตและขยายตัว มีแหล่งประกอบการมากมายทั้งหอพัก แมนชั่น บ้านพักอาศัย ร้านค้า แต่เนื่องจากขาดระบบการวางผังเมืองที่เหมาะสมปล่อยให้อาคาร ร้านค้า หอพักต่างๆ ปลูกสร้างตามใจชอบ ในขณะที่ถนนและระบายน้ำคับแคบไม่เหมาะสม ไม่สามารถรองรับการเจริญเติบโตได้ เมื่อฝนตกน้ำจะระบายไม่ทัน จึงเกิดการท่วมขัง เอ่อล้น

แม้ว่าในการแก้ไขปัญหาต่างๆที่ดำเนินการอยู่อย่างเป็นปกติ เช่น การขุดลอกคลองระบายน้ำที่ 5 เป็นประจำทุกปี การดูแลโคลนเลนด้วยรถดูดโคลนในระบายน้ำต่างๆ การขุดถนนเพื่อระบายน้ำในขณะน้ำท่วม ซึ่งวิธีการเหล่านี้เป็นเพียงการแก้ปัญหาเบื้องต้นแบบชั่วคราวไม่สามารถใช้ในการแก้ไขที่เป็นระบบและยั่งยืนยาวได้

เขตที่ 3 พื้นที่ชุมชนปลักธงและคลองหระ เป็นพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำท่วมในทุกๆ ปี โดยพื้นที่ดังกล่าวจะเป็นพื้นที่รับน้ำจากอำเภอนาหม่อม รวมทั้งรับน้ำจากคลองแม่เรียนที่มีการผันน้ำมาจากแก้มลิง บริเวณพื้นที่บ้านโนไร่ ซึ่งเมื่อน้ำเต็มความจุคลองหระและเริ่มล้นตลิ่ง ก็จะไม่ไหลบ่าท่วมบ้านเรือน โดยเฉพาะพื้นที่ของคลองหระยังมีน้ำจากอำเภอสะเดาไหลลงสู่คลองอู่ตะเภา ไหลลงมาสมทบทำให้สถานการณ์น้ำท่วมในปีที่ผ่านมาลงชุมชนคลองหระค่อนข้างมีความรุนแรงและได้รับผลกระทบจากภาวะน้ำท่วมเป็นอย่างมาก โดยชุมชนคลองหระได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมครอบคลุมพื้นที่เกือบ 100 ไร่

การค้นหาสาเหตุของปัญหา ได้ข้อสรุปดังนี้

ปัจจัยที่ทำให้เกิดน้ำท่วม

1. การที่มีปริมาณน้ำมากเกินการรองรับของคูและคลองระบายน้ำ
2. การที่ฝนตกหนัก ทำให้มีปริมาณน้ำมาก
3. การที่พื้นที่กลายเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ เป็นแอ่งกะทะรับน้ำ

ซึ่งเมื่อที่ประชุมประชาคมได้กำหนดปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะน้ำท่วม จึงได้ระดมสมองเพื่อค้นหาสาเหตุในแต่ละปัจจัยได้ดังต่อไปนี้

สาเหตุที่ทำให้เกิดน้ำท่วม

1. การปล่อยปลະละเลยให้มีการถมที่ดินโดยไม่ได้มีการควบคุม
2. ขาดระบบโครงสร้างการระบายน้ำที่มีประสิทธิภาพ
3. ขาดการบริหารจัดการการระบายน้ำของคลองระบายน้ำ
4. การที่พื้นที่กลายเป็นที่ลุ่มรับน้ำคล้ายแอ่งกระทะ
5. การขาดการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการถมที่ดิน
6. การขาดการจัดวางผังเมือง
7. ปริมาณน้ำฝนมาก
8. การขาดการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม

สาเหตุที่แท้จริงโดยจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุ มีดังนี้

อันดับ 1 ขาดการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ขาดแก้มลิงเพื่อจัดการเก็บน้ำคลอง ร.7 ,ร.8, ร.9,ร.10 ตลอดจนคลอง ร.1-6 รวมทั้งการเชื่อมต่อระบายน้ำสายย่อยลงสู่คูระบายน้ำสายหลักดังกล่าวเพื่อรวบรวมและลำเลียงน้ำ การบังคับน้ำโดยการปิด-เปิด ประตูน้ำเพื่อลำเลียงน้ำไปสู่พื้นที่รับน้ำ (Flood Plan) หรือออกไปสู่คูคลองตามธรรมชาติ เป็นต้น รวมทั้งการที่จะต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำดังกล่าวเพราะเกี่ยวข้องกับเทศบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆในหลายๆแห่ง

อันดับ 2 ขาดงบประมาณในการก่อสร้างระบบระบายน้ำอย่างมีประสิทธิภาพดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ การสร้างแก้มลิงหรือคลองระบายน้ำ เช่น คลองระบายที่ 5 หรือที่ 6 ต้องใช้งบประมาณจำนวนมากเป็นพันล้านบาท ซึ่งเกินศักยภาพทางเทศบาลเมืองคอหงส์

อันดับ 3 การบังคับใช้กฎหมายควบคุมการถมที่ กล่าวคือ เทศบาลเมืองคอหงส์ยังไม่มีเทศบัญญัติ การขุดดินและถมที่ ซึ่งจะกำหนดพื้นที่ห้ามขุดดินหรือถมดินเพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการน้ำหลาก การก่อสร้างที่ไม่ไปกีดขวางทางระบายน้ำ

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน

1. เทศบาลเมืองคอหงส์ ยังขาดงบประมาณในการก่อสร้างระบบระบายน้ำสายหลักซึ่งจำเป็น ต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก
2. ขาดการบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน การแก้ปัญหาน้ำท่วมจึงเป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

1. ดำเนินการจัดทำบัญชีพื้นที่เสี่ยงภัย และบัญชีที่รับการอพยพจากอุทกภัยไว้ให้พร้อม โดยแนะนำให้ประชาชนเตรียมการไว้ล่วงหน้า
2. จัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและบรรเทาจากอุทกภัยไว้ให้พร้อม โดยมีการกำหนดหน้าที่การปฏิบัติ การสั่งการ การควบคุมบุคลากรประสานงานไว้อย่างชัดเจน
3. ออกคำสั่งจัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย เพื่อกำหนดตัวบุคคล ให้รับผิดชอบในแต่ละฝ่ายได้อย่างชัดเจน โดยยึดตามแผนปฏิบัติการประจำปี
4. จัดเตรียมกำลังเจ้าหน้าที่ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะให้ใช้ปฏิบัติงานได้ทันที เมื่อเกิดภัย เช่น เรือท้องแบน รถบรรทุก เครื่องสูบน้ำ กระจอบทราย อบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความพร้อมอยู่เสมอ และให้มีการจัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขึ้น เพื่อเป็น ศูนย์ในการประสานงานขณะเกิดภัย

ขั้นตอนการปฏิบัติขณะเกิดอุทกภัย

1. ให้ทุกฝ่ายที่ได้รับมอบหมายปฏิบัติตามแผน โดยอัตโนมัติ ทันทีที่เกิดอุทกภัย รีบนำเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ตลอดจนยานพาหนะ ไปถึงจุดเกิดเหตุ และลงมือปฏิบัติงาน อย่างรวดเร็วโดยทันทีทันใด
2. การปฏิบัติงานของทุกฝ่ายจะต้องรายงานศูนย์อำนวยการหรือหน่วยงานเหนือขึ้นไปเพื่อขอรับการสั่งการต่อไป
3. หากคาดว่าอุทกภัยมีเขตกว้างขวางรุนแรงเกินกว่าที่จะระงับภัยหรือช่วยเหลือ ประชาชนได้ ให้แจ้งขอความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานและส่วนราชการที่อยู่ในพื้นที่ปริมณฑล ได้แก่ เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมืองคลองแห เทศบาลเมืองบ้านพรุ เทศบาลเมืองควนลัง และศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเขต 12 สงขลา
4. จัดระบบรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยในบริเวณพื้นที่อพยพและให้การ สงเคราะห์แก่ราษฎรผู้ประสบภัยในกรณีที่เกิดอุทกภัยขึ้น
5. จัดให้มีผู้รับผิดชอบในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ข้อมูลและข่าวสารที่ถูกต้องแก่ ประชาชน

ขั้นตอนการปฏิบัติภายหลังอุทกภัยผ่านพ้นไปแล้ว

1. รวบรวมข้อมูลความเสียหาย ผู้บาดเจ็บ เสียชีวิต รายงานให้หน่วยเหนือทราบ เพื่อขอรับการสนับสนุนช่วยเหลือ

2. จัดให้มีการบำรุงขวัญ ประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสารคำแนะนำ และช่วยเหลือผู้ประสบภัยในด้านเบ็ดเตล็ดต่างๆ เช่น การไปรษณีย์ การสื่อสาร และเป็นศูนย์กลางการติดต่อเกี่ยวกับการพลัดพราก เป็นต้น

3. บรรเทาทุกข์สงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยด้านปัจจัยสี่ คือ อาหาร น้ำ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่พักอาศัยตามความจำเป็นในระยะแรก และฟื้นฟูสาธารณสุขประโยชน์ต่างๆกลับคืนสู่สภาพเดิมโดยเร็ว

4. ประเมินผลการปฏิบัติงานตั้งแต่ต้นว่ามีจุดบกพร่องใดบ้างที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อจะได้เป็นข้อมูลไปปรับปรุงแผนปฏิบัติการให้มีความสมบูรณ์ ทันสมัยมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. ภาควิชาวิศวกรรมทรัพยากรน้ำ. คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ตุลาคม 2545.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย: 1-2., มาตรฐานทางระบายน้ำ, มาตรฐานการก่อสร้าง บурณะและการบำรุงรักษาแหล่งน้ำ, มาตรฐานการก่อสร้างสะพาน. 2550.